

СХЕМАТИЧНА НАОЧНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ С.-Г. ПРОФІЛЮ

Єрмоленко Євген Ігорович

аспірант кафедри професійної освіти та технологій с.-г. виробництва
(ГНПУ ім. О. Довженка, м. Глухів)

Шевцов Андрій Олександрович

студент (ГНПУ ім. О. Довженка, м. Глухів)

Потреба підвищення якості підготовки майбутніх фахівців, домінування компетентнісного підходу в освіті, гуманізація та демократизація освітнього процесу породжують необхідність його вдосконалення. Завдання, що ставляться суспільством перед вищою школою полягають у формуванні в майбутніх фахівців готовності до постійного саморозвитку та безперервної освіти, активної навчально-пізнавальної діяльності, змушують інакше поглянути на проблему засобів наочного навчання, змінити способи їх застосування. Науковці постійно досліджують та удосконалюють різноманітні способи візуалізації навчального матеріалу.

Одним із наочних засобів, які застосовуються в освітньому процесі підготовки майбутніх фахівців с.-г. профілю є схематична наочність. В основі застосування схематичної наочності лежить такий вид знаково-символічної діяльності, як схематизація. Схематизація – використання знаково-символічних засобів для орієнтування в реальності; в навчальній діяльності найбільш поширене застосування схем для орієнтування у вирішенні задач. Істотною відмінністю схематизації від інших видів діяльності є те, що особи, котрі навчаються, працюють з реальністю, а не на моделі, як в моделюванні, і для аналізу реальності вони використовують схеми як один з видів знаково-символічних засобів. Як приклад схематизації можна привести застосування схеми технологічного процесу для виявлення залежності між окремими його етапами, використання схеми для діагностики пошкодження механізму [5; 6].

Впровадження в освітній процес різних способів візуалізації дозволяють створити специфічну наочність завдяки розташуванню елементів змісту в нелінійному вигляді та демонстрації логічних та причинно-наслідкових зв'язків між елементами знання.

Одним із видів такої наочності є структурно-логічні схеми [3], які являють собою особливу наочність, оскільки дозволяють розташовувати блоки інформації (елементи знань) в будь-якій послідовності та виділяти зв'язки між ними. Така наочність може володіти високою ефективністю, оскільки вона базується на структурі і асоціативних зв'язках, які характерні для довготривалої пам'яті людини. У деякому роді структурно-логічні схеми можна вважати проміжною ланкою між зовнішнім лінійним змістом (текстовим потоком інформації) і внутрішнім нелінійним змістом (у свідомості).

Основні переваги структурно-логічних схем полягають у тому, що вони: створюють цілісну картину матеріалу, що вивчається, за допомогою наочно - образної систематизації матеріалу, заснованої на асоціативних і логічних зв'язках

понять, суджень, висновків; забезпечують концентрацію уваги за рахунок структурованості смислових відрізків, на яких базуються поняття, судження, висновки, за рахунок активізації різних видів мислення забезпечують осмислене засвоєння необхідного змісту матеріалу; демонструють зміст теми при оптимальному смислового й інформаційному навантаженні: інформація представлена в зручному для сприйняття вигляді, логіка подачі інформації не дає двозначної інтерпретації; допомагають відновлювати цілісну картину із смислових фрагментів; ураховують образ мислення сучасної людини, яка надає перевагу нетекстовій, наочно-образній інформації, і сприяють формуванню культури наукового пізнання, основою якої є вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; сприяють розвитку критичного мислення, формуванню навичок аналізу та синтезу, класифікації та узагальнення [1, с. 11; 6].

Ще одним ефективним засобом зображення інформації у знаково-символічній, схематичній формі є інтелект-карти. На думку М. І. Козлова, інтелект карта, або карти мислення (mind-maps) – це відображення на папері ефективного способу думати, запам'ятовувати, згадувати, вирішувати творчі завдання, а також можливість представити і наочно висловити свої внутрішні процеси обробки інформації, вносити в них зміни, удосконалювати [4]. Іноді в перекладі термін може перекладатися як «карти розуму», «інтелект-карти», «карти пам'яті» або «ментальні карти».

Інтелект-карти є ефективним інструментом підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, оскільки їх можна застосовувати для:

- створення чітких, зрозумілих і компактних конспектів лекцій;
- аналізу та отримання максимальної віддачі від читання книг / підручників;
- структурування інформації при написанні рефератів, курсових проектів, дипломів;
- поліпшення запам'ятовування при підготовці до іспитів;
- створення навчальних презентацій, в яких за менший час подається більше інформації, при цьому вас краще розуміють і запам'ятовують;
- організації мозкового штурму при генерації нових творчих ідей, колективному рішенні навчальних завдань.

Зважаючи на вище сказане, можна зробити висновок, що процес підготовки педагогів професійного навчання організований з використанням схематичної наочності дозволяє формувати художній смак та естетичне сприйняття; сприяє забезпеченню наукового характеру навчального матеріалу, необхідного для аналізу натуральної наочності, і послідовності викладу матеріалу; сприяє формуванню розумових навичок (аналіз, синтез, співставлення тощо), допомагає пов'язувати знання і навички, отримані у процесі навчання, з життям; забезпечує реалізацію творчого потенціалу, сприяє розвитку ініціативності і самостійності.

Література

1. Бутенко Л.Л., Ігнатович О.Г., Швирка В.М. Структурно-логічні схеми. Таблиці. Опорні конспекти. Есе. Навчальні презентації: рекомендації до складання : метод. посіб. для студ., Старобільськ, 2015. – 112 с.

2. Манжара В.М, Опанасенко В.П. Застосування віртуального експерименту в процесі виконання студентами лабораторних робіт з фахових дисциплін. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. Луганск, 2012. Випуск 22 (2). – С. 235-243
3. Єрмоленко Є.І. Використання структурно-логічних схем у процесі фахової підготовки майбутніх інженерів-педагогів. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. Глухів, 2014. – С. 155-161
4. Козлов Н.И. Интеллект-карта. Психологос. Энциклопедия практической психологии. URL: <http://www.psychologos.ru/articles/view/intellekt-karta> (дата звернення 27.02.2019)
5. Салмина Н. Г. Знак и символ в обучении. Москва, 1988. – 284 с.
6. Петько Л.В. Метод аналогії як засіб підвищення якості процесу навчання в умовах університету // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки: зб. наук. пр. – Вип. 2. – Бердянськ : ФО-П Ткачук О.В., 2016. – С. 158-163.
7. Турчинова Г.В. Біологічне пізнання у континуумі особистісної динаміки студентів // Особистість у просторі виховних інновацій : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції Ін-ту проблем виховання НАПН України, 19 жовтня 2018 р. / [За ред. І.Д.Беха, О.М.Докукіної, Р.В.Малиношевського]. – ІваноФранківськ : НАІР, 2018. – С. 371-376.